

Stotteren bij kinderen van de basisschoolleeftijd

Informatie over stotteren

Niet-vloeiend spreken komt bij 4 à 5 procent van de kinderen op de basisschool voor.

Als leerkracht heeft u dus een vrij grote kans dat u met een stotterend kind in uw klas te maken krijgt.

Tijdens de basisschoolperiode maakt een kind een grote ontwikkeling door zowel cognitief en sociaal-emotioneel als de motorische vaardigheden.

Kinderen die als peuter of kleuter hebben gestotterd kunnen later opnieuw of ernstiger gaan stotteren. De oorzaak is waarschijnlijk de disbalans tussen enerzijds de vaardigheden en mogelijkheden en anderzijds de verwachtingen van zichzelf en zijn omgeving.

Vanaf 8-jarige leeftijd verandert het kind op sociaal-emotioneel gebied, het kind wordt zelfstandiger en is steeds meer en beter in staat zijn eigen gedrag en het gedrag van anderen te beoordelen (metacognitief vermogen). Ook op motorisch en cognitief gebied wordt het kind vaardiger en zelfstandiger, de taalontwikkeling is nog volop in ontwikkeling en het spreektempo wordt hoger.

Stotterproblemen kunnen zich ontwikkelen wanneer het kind met aanleg voor stotteren uit balans raakt tijdens de ontwikkeling.

Een goede balans tussen datgene wat het kind aan vaardigheden heeft en dat wat er van hem verwacht wordt is ook bij oudere kinderen niet altijd vanzelfsprekend.

Het kind krijgt meer vrijheden om zelfstandig te functioneren maar er zijn steeds meer en hogere verwachtingen van de ouders en school. Van de kinderen wordt in deze leeftijdsfase verwacht dat ze zelfstandig naar vriendjes/school gaan, zelf bellen om afspraken te maken, sociaal gedrag vertonen, op school boekbesprekingen en spreekbeurten houden en kunnen discussiëren.

Bij het kind met aanleg voor stotteren kan stotteren naar voren komen als het binnen een van de ontwikkelingsgebieden spanningen ervaart. De spanningsgevoelens en moeite die hierbij gepaard gaan bij het kind zelf en zijn directe omgeving kan een uitlokker van het stotteren zijn.

Het stotteren kan meer gaan opvallen bij het kind zelf en bij zijn omgeving. Veel kinderen die stotteren in deze leeftijdsfase zijn bewust op zoek naar een oplossing voor het stotteren, ze proberen het stotteren te verminderen en minder opvallend te laten zijn. Juist het 'je best doen om niet te stotteren' geeft meer inspanning en spanning en vaak hierdoor meer stotteren.

Er is sprake bij het kind van gevorderd stotteren als hij overtuigd is dat hij stottert en daar een negatief oordeel over heeft, situaties uit de weg gaat en zijn gedrag aan het stotteren aanpast. Nog ernstiger is het als het kind zich sociaal gaat isoleren, angstig wordt in spreek situaties, geen duidelijke plaats heeft in zijn groep en zichzelf als anders gaat zien.

Stotteren heeft een binnenkant en een buitenkant.

De 'binnenkant' van het stotteren

De 'binnenkant' van het stotteren is niet altijd gemakkelijk op te merken. Een kind dat stottert kan spreekangst ontwikkelen. Als het kind praat, denkt het dan meer aan zijn stotters of de mogelijke reacties van anderen dan aan waarover hij vertelt.

Ook kunnen er negatieve emoties omtrent het stotteren ontstaan: schaamte, verdriet, minderwaardigheidsgevoelens, boosheid. Kinderen gaan vaak hun best doen om niet te stotteren: minder praten of doen alsof zij het antwoord niet weten. Het kind kan zich daardoor meer terug gaan trekken of juist bravouregedrag gaan vertonen. Deze gedragingen geven extra spanning die het spreekprobleem negatief beïnvloedt: de negatieve stottercirkel is dan ontstaan -> angst om te stotteren -> spanningsgevoelens -> spierspanningen -> verstoord ademritme, sneller spreektempo, gespannen lichaam- en spreekspieren-> stotteren -> bevestiging van stotteren->piekeren over stotteren -> angst om te stotteren-> etc.

De 'buitenkant' van het stotteren

De 'buitenkant' van het stotteren is datgene wat we als luisteraar opmerken: het herhalen van delen van woorden, het verlengen van klanken, het vastzitten op bepaalde klanken, de stopwoordjes die iemand gebruikt, de meebewegingen van het lichaam of in het gezicht, het veranderen van zinnen of het gebruiken van synoniemen omdat een bepaald woord moeilijk uit te spreken is. Kortom: een worsteling om uit woorden te komen. De herhalingen, verlengingen en blokkades binnen het spreken zijn de kern van het probleem, dit noemt men het kernstotteren.

Er is een groep kinderen die 'vechtend stottert'. Onder de oppervlakte ligt altijd het gevoel dat stotteren niet mag. In plaats van rustig de herhalingen, verlengingen en blokkades te laten komen gaan zij extra kracht gebruiken om niet te stotteren. Dit vechtgedrag in het spreken kan zich uiten in gespannen bewegingen van tong, lippen, kaken en andere gezichtsspieren. De blokkades worden heftiger. Ook kunnen zij gaan meebewegen met het hoofd, de handen en de voeten of is er spanning te zien in het gezicht.

Therapie bij kinderen van de basisschoolleeftijd

Kinderen die stotteren in de leeftijd tussen 6 en 13 jaar stotteren doorgaans al meerdere jaren. De kans op spontaan herstel vanaf 8 jaar is heel klein, dus behandelen door de logopedist-stottertherapeut of logopedist is aanbevolen. De stottertherapieën voor kinderen in de leeftijd tussen 6 en 13 jaar richten zich op de verschillende aspecten van het stotteren. Er is niet één therapieprogramma dat aantoonbaar het beste werkt. De logopedist-stottertherapeut zal maatwerk bieden. In de richtlijn stotteren wordt aanbevolen hoe dat moet gebeuren. Als kinderen op jong leeftijd behandeld worden slaat de behandeling vaak beter aan. De logopedist-stottertherapeut bepaalt in overleg met het kind dat stottert en zijn ouders de doelstellingen van de behandeling.

Meestal is het goed om eerst veel aandacht te geven aan 'de binnenkant' van het stotteren. Als een kind en zijn omgeving anders gaan denken over stotteren worden zij al meer ontspannen en gaat het praten vaak al makkelijker. Als het kind vrij van angst- en

schaamtegevoelens is kan hij zijn stotteren identificeren en leren hoe hij door gebruik van spreektechnieken en stottercontroletechnieken zijn stotteren kan veranderen en verminderen.

Pesten kan belangrijk zijn bij deze leeftijdsgroep. Uiteraard wordt niet elk kind gepest. De logopedist-stottertherapeut vraagt altijd na of er sprake is van pesten. Als dit aan de orde is wordt er samen met het kind dat stottert, zijn ouders en eventueel de leerkracht een plan van aanpak gemaakt om het pesten te stoppen.

Niet alleen de therapeut en het kind maar **alle mensen die met het kind samenleven en werken worden betrokken in de therapie**: ouders, broertjes/zusjes, grootouders, vriendjes, vrienden/familie, leerkrachten en andere professionele hulpverleners en andere kinderen die stotteren.

Er wordt zoveel mogelijk aan alle betrokkenen informatie gegeven en met hen overleg gepleegd.

De therapeut is de coach en helpt het kind zijn eigen coach te worden.

Het therapiedoel is: wat zijn de mogelijkheden van het kind dat stottert en welke factoren helpen hem om zich vrij te voelen met iedereen te kunnen communiceren en zo makkelijk mogelijk en vloeiend te spreken.

De logopedist-stottertherapeut heeft **u als leerkracht** nodig bij de therapie en zal op het daarvoor geschikte moment binnen de begeleiding contact met u opnemen. Als leerkracht bent u natuurlijk vrij om bij vragen of suggesties direct de behandelend therapeut te benaderen.